

Til Likestillings- og diskrimineringsombudet

Aldersgrenser uten hjemmel i lov

Senior Norge blir ofte gjort oppmerksom på at det eksisterer øvre aldersgrenser *uten hjemmel i lov* på ulike samfunnsområder. I tillegg til å virke diskriminerende, kan de synes å være fastsatt og praktisert ulikt og litt tilfeldig, ikke sjelden med uklar og svak begrunnelse. Senior Norge inviterer Likestillings- og diskrimineringsombudet til en felles henvendelse til berørte departementer om dette spørsmålet.

Senior Norges prinsipielle utgangspunkt er at *alle* øvre aldersgrenser i samfunnet bør avvikles etter hvert, så sant dette ikke medfører dokumentert risiko for liv og helse. Selv i slike situasjoner mener vi at obligatoriske og gode helse- og funksjonstester som oftest vil være å foretrekke.

Dette har vært utgangspunkt for **Senior Norges mange innspill** og høringsuttalelser om *lovhjemlete* aldersgrenser som særlig gjelder arbeid, pensjon og trygd. Vi aksepterer som oftest at det kan være hensiktsmessig og pragmatisk å gå gradvis fram, ved gradvis heving av slike aldersgrenser. Men retningen mot avvikling og ikke-diskriminering er klar.

I denne henvendelsen tar vi altså opp en del øvre aldersgrenser uten en klar hjemmel i lov. Det er mulig at vi sammen kan finne flere. Uansett ønsker vi å finne fram til felles forslag til innspill om håndtering av dette spørsmålet.

Aldersgrenser for verv og medlemmer i råd og utvalg

Regjeringen og Stortinget innførte et forbud mot aldersdiskriminering i den nye loven om likestilling og diskriminering (LOV-2017-06-16-51). Det betyr at eldre også tilsynelatende er beskyttet mot usaklig forskjellsbehandling på grunn av alder. Loven har imidlertid en bestemmelse i § 9 der det heter at «Aldersgrenser som følger av lov eller forskrift, og fordelaktige priser på grunn av alder, er ikke i strid med forbudet i § 6.»

Denne bestemmelse innebærer i praksis at aldersgrenser kan opprettholdes, og nye kan tilkomme, uansett om de er saklig begrunnet eller ikke. Men de må fastsettes i lov eller forskrift i samsvar med lov. Det er nå tid for at myndighetene gjennomfører en ny vurdering av aldersgrenser for verv og medlemmer i råd og utvalg.

Domstolsloven fikk i 2007 innført en aldersgrense for lekdommere som medfører at personer over 70 år ikke kan oppnevnes som lekdommere. Senior Norge har to ganger tatt opp dette med Justisdepartementet uten å få annet svar enn at domstolsloven har bestemmelse om at meddommere ikke kan velges dersom de er eldre enn 70 år. Den generelle begrunnelse som er gitt er at meddommere ikke bør sovne under forhandlingene.

I Utlendingsnemnda gjelder en bestemmelse om at det bare kan foreslås personer som er norske statsborgere mellom 18 og 70 år.

Personer som skal sitte i rådet som fører tilsyn med virksomheten til Politiets utlendingsinternat kan ikke oppnevnes dersom de i løpet av mandatperioden fyller 70 år eller mer. I primær- og klagenemd m.m. for svangerskapsavbrott må et oppnevnt medlem fratre senest ved fylte 70 år.

Når det gjelder medlemmer av kontrollkommisjoner i det psykiske helsevern står det at personer som i løpet av funksjonstiden (to år) fyller 70 år ikke bør oppnevnes. Det vil si en anbefalt valgbarhetsalder på 68 år.

Dette er eksempler på bestemmelser i regelverk om aldersgrenser for å inneha ulike verv.

Eksamensvakter

For videregående skoler og for universiteter og høyskoler er det tilsynelatende ulike aldersgrenser for å kunne ta jobb som eksamensvakt. Ved Lillestrøm videregående skole er aldersgrensen satt til 70 år og det er opplyst at den er lovbestemt. Ved Hadeland vgs. er aldersgrensen 65 år, ved Arendal vgs. er aldersgrensen 72 år mens Oslo og Trøndelag ikke har oppgitt noen øvre aldersgrense.

Ved Universitetet i Agder er aldersgrensen 70 år. Ifølge forskrift for OsloMet § 6-1 kan rektor fastsette nærmere retningslinjer for gjennomføring av eksamen. Det fremgår ikke om dette også kan omfatte aldersgrense. NTNU har ikke oppgitt noen øvre aldersgrense for eksamensvakter.

Lov- eller forskriftshjemmel for å fastsette øvre aldersgrenser er vanskelig å finne. For å kunne fastsette en øvre aldersgrense bør det være en klar hjemmel i lov eller forskrift. En generell hjemmel til å fastsette retningslinjer for gjennomføring av eksamen bør ikke være en slik hjemmel, **mener vi i Senior Norge**.

De fleste læresteder har utarbeidet kriterier for å være eksamensvakter. Engasjementet som eksamensvakt må da foregå av en vurdering om den enkelte søker oppfyller kriteriene som gjelder, ikke om vedkommende er over eller under 65 år eller en annen alder.

Seniorer er en skjult ressurs som bør brukes mer aktivt av samfunnet

Mange eldre har behov for å tjene noen kroner ekstra, er interessert i å gjøre en innsats og har god kompetanse som samfunnet kan nyttiggjøre seg. Alle de sprikende aldersgrensene som ulike institusjoner operer med viser tydelig at det neppe er saklige grunner til å fastsette slike aldersgrenser. Det gjelder både for medlemmer i råd og utvalg og for eksamensvakter. Det er derfor gode grunner til å mene at disse reglene om aldersgrenser er uhjemlet og i strid med likestillings- og diskrimineringsloven.

Senior Norge inviterer Likestillings- og diskrimineringsombudet til et samarbeid om å se litt nærmere på disse forholdene og eventuelt andre liknende forhold, og å vurdere lovligheten av de ulike bestemmelsene. Vi foreslår at vi samarbeider om en felles henvendelse til berørte departementer om dette.

Med vennlig hilsen for

Senior Norge
Siri M.L. Joli

Daglig leder

Mob.: 474 51 383

E-post: siri.joli@seniornorge.org

Vi støtter dette skrivet:

